

Bruksela, 17 października 2025 r.
(OR. en)

14203/25

MAMA 247	COHOM 152
MED 77	JAI 1476
CFSP/PESC 1493	MIGR 383
COPS 509	COTER 173
WTO 93	TRANS 477
ENV 1051	EMPL 445
ENER 537	DIGIT 202
ECOFIN 1367	EDUC 390
DEVGEN 182	POLMAR 62

PISMO PRZEWODNIE

Od: Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)

Data otrzymania: 17 października 2025 r.

Do: Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej

Nr dok. Kom.: JOIN(2025) 26 final

Dotyczy: WSPÓLNY KOMUNIKAT DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-
SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW
Pakt na rzecz regionu śródziemnomorskiego
Jedno morze, jeden pakt, jedna przyszłość

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument JOIN(2025) 26 final.

Zał.: JOIN(2025) 26 final

WYSOKI PRZEDSTAWICIEL UNII
DO SPRAW ZAGRANICZNYCH I
POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA

Bruksela, dnia 16.10.2025 r.
JOIN(2025) 26 final

**WSPÓLNY KOMUNIKAT DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**Pakt na rzecz regionu śródziemnomorskiego
Jedno morze, jeden pakt, jedna przyszłość**

1. WPROWADZENIE

Unię Europejską (UE) i partnerów w południowym regionie Morza Śródziemnego¹ łączy przestrzeń wspólnych możliwości, wyzwań i obowiązków: jest to nasza **wspólna przestrzeń śródziemnomorska**. Razem dążymy, aby region Morza Śródziemnego stał się stabilny i dobrze prosperował.

Od czasu ustanowienia **procesu barcelońskiego**² w 1995 r. strategicznym celem Unii Europejskiej jest stworzenie w regionie Morza Śródziemnego obszaru powszechnego pokoju i dobrobytu. Opierając się na dotychczasowym zestawie instytucji i formatów współpracy, **program na rzecz regionu śródziemnomorskiego z 2021 r. oraz będący jego elementem plan gospodarczo-inwestycyjny**³, zapewniły dalszy impuls poprzez uruchomienie w ramach planu łącznego unijnego finansowania przeznaczonego dla południowego sąsiedztwa w wysokości około 6 mld EUR, co umożliwiło zainwestowanie około 27 mld EUR w szereg konkretnych projektów przewodnich.

Mianowanie pierwszego w historii **komisarza europejskiego ds. regionu Morza Śródziemnego**, ściśle współpracującego z **wysokim przedstawicielem Unii Europejskiej do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa**, podkreśla ambicje UE w kwestii przyspieszenia działań i bardziej ukierunkowanego podejścia do regionu Morza Śródziemnego.

Pakt na rzecz regionu śródziemnomorskiego („pakt”) odzwierciedla te strategiczne ambicje. Chcemy zacieśnić te stosunki i **pogłębić integrację w ramach wspólnej przestrzeni śródziemnomorskiej**. Celem paktu jest zmiana paradygmatu, niezbędna do wykorzystania pełnego potencjału naszego partnerstwa i współpracy opartej na zasadach współodpowiedzialności, współtworzenia i wspólnej odpowiedzialności.

Region Morza Śródziemnego znajduje się na styku trzech kontynentów – Europy, Afryki i Azji – i stanowi kluczowy pomost dla partnerstwa gospodarczego, wymiany kulturalnej i dialogu między tymi różnymi regionami. Obecny globalny i regionalny kontekst geopolityczny wymaga zacieśnienia stosunków politycznych i wzmocnienia partnerstwa. W szczególności skutki wojny w Strefie Gazy dają się odczuć na Bliskim Wschodzie i poza nim, co prowadzi do coraz większego poczucia zagrożenia i braku stabilności. Niedawne porozumienie w sprawie zakończenia konfliktu w Strefie Gazy jest historycznym kamieniem milowym i daje Izraelowi, Palestynie i całemu regionowi szansę na wypracowanie wiarygodnej drogi politycznej prowadzącej do trwałego pokoju i bezpieczeństwa w oparciu o rozwiązanie dwupaństwowe. Chociaż najpilniejszym priorytetem UE jest zapewnienie, by wystarczająca pomoc humanitarna dotarła do Strefy Gazy, UE przyczyni się również do zapewnienia wsparcia na rzecz sprawowania rządów i reformy Autonomii Palestyńskiej, finansowania odbudowy Strefy Gazy, w tym przez zwołanie grupy darczyńców na rzecz Palestyny, oraz przez zwiększenie obecności unijnych misji WPBiO.

¹ Południowy region Morza Śródziemnego obejmuje 10 partnerów z południowego sąsiedztwa: Algierię, Egipt, Izrael, Jordanię, Liban, Libię, Maroko, Palestynę*, Syrię i Tunezję.

* Użycie tej nazwy nie może być traktowane jako uznanie państwa Palestyna i pozostaje bez uszczerbku dla indywidualnych stanowisk państw członkowskich w tej kwestii.

² Deklaracja barcelońska i partnerstwo eurośródziemnomorskie | EUR-Lex.

³ JOIN(2021) 2.

Niedawne konflikty i niepokoje – w tym w Libanie, Syrii, Jemenie i Iranie – doprowadziły do jeszcze większej eskalacji napięć, wpływając na bezpieczeństwo morskie i handel międzynarodowy. Region Morza Śródziemnego stoi również w obliczu zagrożenia skutkami rozprzestrzeniania się poczucia niepewności i niestabilności w Afryce, zwłaszcza w sąsiednim regionie Sahelu, który ma strategiczne znaczenie dla krajów Afryki Północnej. Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie również ma wpływ na ten region, w szczególności w aspekcie bezpieczeństwa żywnościowego.

Pakt jest **okazją do przekształcenia naszych podstawowych stosunków i podkreślenia naszego zaangażowania na rzecz pokoju, bezpieczeństwa oraz wielostronnego międzynarodowego porządku opartego na zasadach, będąc wyraźnym politycznym sygnałem partnerstwa na arenie międzynarodowej.**

Pakt ustanowi **praktyczne ramy współpracy** łączące silne zaangażowanie polityczne z podejściem oddolnym poprzez realizację wspólnych inicjatyw w priorytetowych obszarach polityki będących przedmiotem wspólnego zainteresowania. Inicjatywy te mogą przynieść wymierne rezultaty dla osób w każdym wieku, w szczególności dla młodych ludzi, kobiet, małych przedsiębiorstw i przedsiębiorców. Pakt przyczyni się do zacieśnienia współpracy na szczeblu regionalnym i lokalnym we wspólnej przestrzeni śródziemnomorskiej. Transformacja społeczna i gospodarcza dokonująca się w regionie oferuje wiele możliwości współpracy, która może przynieść korzyści ludziom. Jednocześnie wspólne stawianie czoła wyzwaniom związanym z klimatem, środowiskiem i bezpieczeństwem może pomóc w budowaniu i dalszym wzmacnianiu odporności regionu, przy jednoczesnym przeorientowaniu naszego partnerstwa na branżę przyszłości. Pakt jest okazją do ukierunkowania działań na obszary, które mogą mieć **trwały i transformacyjny wpływ** na szerszy region i cały świat.

Pakt jest wynikiem **szeroko zakrojonego procesu konsultacji** z 10 partnerami z południowego regionu Morza Śródziemnego, państwami członkowskimi UE, Parlamentem Europejskim, Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, Komitetem Regionów, państwami sąsiadującymi spoza UE, agencjami ONZ i innymi organizacjami międzynarodowymi. **Unia dla Śródziemnomorza**, jako organizacja międzyrządowa o wyjątkowym składzie, ponieważ jej członkami są wszystkie państwa UE i południowego regionu Morza Śródziemnego, też była mocno zaangażowana. Ważną rolę w konsultacjach odegrała również **Fundacja im. Anny Lindh (ALF)**.

Przeprowadzono także konsultacje z szerokim gronem zainteresowanych stron reprezentujących różne grupy społeczeństwa obywatelskiego, w tym podmioty gospodarcze, kulturalne i społeczne, środowiska akademickie i ośrodki analityczne. Szczególną uwagę poświęcono wymiarowi regionalnemu i lokalnemu, również w świetle faktu, że obydwa te wymiary będą miały zasadnicze znaczenie dla wdrażania paktu. Młodzi ludzie byli ściśle zaangażowani w konsultacje poprzez szereg wydarzeń, w szczególności w ramach **Euro-Śródziemnomorskiego Dialogu Młodzieży**.

Wyniki tych konsultacji omówiono na **posiedzeniu ministerialnym UE–południowe sąsiedztwo** 14 lipca 2025 r., na którym 10 partnerów z południowego regionu Morza Śródziemnego i państwa członkowskie UE potwierdzili gotowość do pragmatycznej współpracy w konkretnych inicjatywach i działaniach przyszłego paktu.

Pakt ma również potencjał dalszego **rozszerzenia swojego zasięgu poza południowy region Morza Śródziemnego** w oparciu o synergie z innymi inicjatywami UE. W stosownych przypadkach zostanie rozważony i będzie ewentualnie wspierany udział partnerów z Zatoki Perskiej, sąsiedzkich państw Afryki Subsaharyjskiej, a mianowicie Mauretanii i Senegalu, Turcji, a także partnerów z Bałkanów Zachodnich i Morza Czarnego⁴ w działaniach będących przedmiotem wspólnego i strategicznego zainteresowania. Kontynuowana będzie również współpraca z **organizacjami regionalnymi** – Unią Afrykańską, Ligą Państw Arabskich i Radą Współpracy Państw Zatoki Perskiej.

Pakt będzie wspierał dalsze zacieśnianie **współpracy trójstronnej, w szczególności z partnerami z Zatoki Perskiej**. Ma to kluczowe znaczenie, ponieważ kraje te stanowią ważny pomost między Europą, Azją i Afryką i mogą odegrać ważną rolę w stawianiu czoła wyzwaniom politycznym, gospodarczym, rozwojowym i humanitarnym w południowym regionie Morza Śródziemnego, a w szczególności na Bliskim Wschodzie. Wiele obszarów docelowych ujętych w pakcie jest zgodnych z priorytetami określonymi we wspólnym komunikacie UE w sprawie partnerstwa strategicznego z Zatoką Perską⁵, w szczególności, jeśli chodzi o transformację ekologiczną, handel, transport, stabilność regionalną i globalne bezpieczeństwo.

2. TRZY FILARY PAKTU

Pakt wyznacza początek procesu o charakterze otwartym, tworzącego **praktyczne ramy współpracy** opartej na trzech filarach:

- I. **Ludzie: siła napędowa zmian, połączeń i innowacji**
- II. **Silniejsze, bardziej zrównoważone i zintegrowane gospodarki**
- III. **Bezpieczeństwo, gotowość i zarządzanie migracjami**

Te trzy filary są ze sobą **ściśle powiązane**. **Każdy z nich obejmuje wstępny zestaw nowych i wykonalnych inicjatyw**, a także propozycje **zwiększenia skali dotychczasowych działań**, które mogą oddziaływać na proces transformacji i przynieść wartość dodaną. Pakt opiera się na **zasadzie elastyczności**, która umożliwi zróżnicowany udział partnerów we wdrażaniu poszczególnych inicjatyw.

Pakt będzie **opierał się na istniejących inicjatywach**, w tym na planie gospodarczo-inwestycyjnym, układach o stowarzyszeniu, priorytetach partnerstwa, partnerstwach strategicznych i kompleksowych, innych ramach współpracy regionalnej, a także na strategiach krajowych państw członkowskich⁶.

W celu wsparcia wdrażania paktu, który jest dostosowany do priorytetów instrumentu ISWMR „Globalny wymiar Europy”⁷, strategii Global Gateway i przyszłego instrumentu „Globalny wymiar Europy”⁸, zostaną uruchomione **wszystkie stosowne unijne instrumenty finansowe**. Oczekuje się, że państwa członkowskie UE i partnerzy z południowego regionu Morza

⁴ Strategiczne podejście Unii Europejskiej do regionu Morza Czarnego, JOIN(2025) 135

⁵ JOIN(2022) 13.

⁶ W tym na planie Matteiego dla Afryki i związanym z nim procesie rzymskim.

⁷ Rozporządzenie (UE) 2021/947.

⁸ [Budżet UE na lata 2028–2034](#).

Śródziemnego będą dążyć do maksymalizacji wpływu i synergii działań. Jednocześnie w ramach podejścia „Drużyna Europy”, aby stworzyć możliwości dla obywateli i przedsiębiorstw, wykorzystane zostaną instytucje finansowe państw członkowskich UE, międzynarodowe instytucje finansowe⁹ oraz sektor prywatny.

UE i partnerzy z południowego regionu Morza Śródziemnego będą działać na rzecz przestrzegania praw człowieka, dobrych rządów i podstawowych wolności, zgodnie z Agendą na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030. Będą oni jednocześnie propagować **równość płci, niedyskryminację i prawa osób z niepełnosprawnościami**. Będzie to stanowić podstawę realizacji inicjatyw i zasadniczy element utrzymania dynamicznego społeczeństwa obywatelskiego oraz promowania zdrowszego i bardziej sprzyjającego otoczenia biznesowego.

I. Ludzie: siła napędowa zmian, połączeń i innowacji

Wspólna przestrzeń śródziemnomorska rozpoczyna się od ludzi: jest to wspólna przestrzeń dla ludzi, przestrzeń kulturowa i historyczna. Łączenie ludzi tworzy pomosty, które sprzyjają wzajemnemu zrozumieniu i stwarzają możliwości wzrostu gospodarczego i rozwoju, zapewniając stabilność i podkreślając korzyści płynące ze współpracy.

Podczas gdy w UE mamy do czynienia ze spadkowymi tendencjami demograficznymi, na które wpływ ma połączenie wysokiej oczekiwanej długości życia i malejącego współczynnika urodzeń, południowa część regionu Morza Śródziemnego stoi w obliczu presji społecznej, gospodarczej i demograficznej. Dzięki paktowi mamy możliwość inwestowania w edukację, umiejętności, migrację cyrkulacyjną i źródła utrzymania¹⁰. Edukacja ma wyraźny i widoczny wpływ na rozwój i wzrost gospodarczy. Podczas gdy młodzi ludzie w południowym regionie Morza Śródziemnego chętnie podejmują **studia wyższe i szkolenie zawodowe**, niższe wskaźniki ukończenia edukacji¹¹, brak spójnego systemu uznawania kwalifikacji i ograniczona mobilność, a także ograniczone możliwości podjęcia pracy oraz rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej stanowią przeszkody w dostępie do godnego zatrudnienia na krajowych, regionalnych i międzynarodowych rynkach pracy¹².

Dzięki inwestowaniu w ludzi, **wspieraniu ich decyzji dotyczących uczenia się, wzrostu gospodarczego i mobilności**, pakt pomoże wzmocnić więzi kulturowe, akademickie,

⁹ W szczególności Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) i Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR).

¹⁰ JRC143548. Z danych wynika, że w ciągu około trzech dziesięcioleci w południowym regionie Morza Śródziemnego będą zachodziły podobne tendencje demograficzne jak obecnie obserwowane w UE. Obecnie w większości krajów południowej części Morza Śródziemnego stosunek liczby ludności w wieku produkcyjnym do liczby osób starszych (powyżej 65 lat) wynosi 12–15:1. Oczekuje się jednak, że do 2060 r. wskaźnik ten spadnie do około 5:1, czyli nieco powyżej poziomów obserwowanych w UE. Zmiany te będą wymagały przejścia w modelach wzrostu gospodarczego od założeń opartych na wdrożeniu zasobów siły roboczej do skupienia się na zwiększeniu wydajności pracy.

¹¹ JRC143548. Średni wskaźnik brutto ukończenia edukacji w programach pierwszego stopnia (ISCED 6 i 7) w szkolnictwie wyższym w sześciu krajach południowego regionu Morza Śródziemnego na podstawie dostępnych danych wynosi 32,7 % w porównaniu ze średnią dla UE wynoszącą 44,1 %.

¹² W krajach południowego regionu Morza Śródziemnego stosunek ludności aktywnej zawodowo (tj. osób pracujących lub aktywnie poszukujących zatrudnienia) do liczby ludności w wieku produkcyjnym wynosi poniżej 50 % i tylko 30 % w przypadku kobiet. Dla porównania w UE wartość ta sięga niemal 75 %. Stosunek ludności aktywnej zawodowo do liczby ludności w wieku produkcyjnym 15–65 lat, 2023 r., Eurostat.

społeczne i gospodarcze, co sprawi, że współpraca między UE a południowym regionem Morza Śródziemnego stanie się jeszcze silniejsza i bardziej odporna.

1.1. Szkolnictwo wyższe, szkolenie zawodowe, rozwój umiejętności, badania naukowe i innowacje

Zgodnie z założeniami unii umiejętności¹³ pakt będzie wspierał **rozwój umiejętności i dostęp do rynków pracy** poprzez kształcenie i szkolenie zawodowe. Nawiązanie współpracy z instytucjami i sektorem prywatnym we wspólnej przestrzeni śródziemnomorskiej będzie miało na celu uczynienie z tego regionu centrum ponadnarodowej edukacji, innowacji, badań i rozwoju, przyczyniając się do zwiększania odporności i do odbudowy. W tym kontekście ważną rolę do odegrania będą miały uczelnie wyższe, instytucje edukacyjne i szkoleniowe, infrastruktura badawcza i technologiczna, przemysł, fundacje i podmioty działające w obszarze kultury.

Pakt będzie opierać się na dialogu politycznym wysokiego szczebla na temat szkolnictwa wyższego prowadzonym na szczeblu ministerialnym, a także na udanej współpracy z partnerami z południowego regionu Morza Śródziemnego w ramach programu Erasmus+, aby stworzyć bardziej zintegrowane i włączające środowisko szkolnictwa wyższego i rozwoju umiejętności we wspólnej przestrzeni śródziemnomorskiej, w tym poprzez uruchomienie **nowej śródziemnomorskiej platformy** na rzecz szkolnictwa wyższego.

Ponadto w działaniach edukacyjnych można wykorzystać sprawiedliwość międzypokoleniową, umożliwiając połączenie energii młodzieży z doświadczeniami starszych pokoleń, przekuwając różnorodność wiekową we wspólną siłę na rzecz innowacji i spójności.

¹³ COM(2025) 90.

Szkolnictwo wyższe, umiejętności, badania naukowe i innowacje

Inicjatywa stworzy bardziej zintegrowane i włączające środowisko dla szkolnictwa wyższego i nabywania umiejętności, w szczególności poprzez:

- **Utworzenie Uniwersytetu Śródziemnomorskiego**, który będzie instytucją z kampusami zlokalizowanymi we wspólnej przestrzeni śródziemnomorskiej, z programami kształcenia w zakresie nauk humanistycznych, przyrodniczych i technicznych. Będzie on bazować na doświadczeniach instytucji szkolnictwa wyższego w regionie oraz na sojuszach w ramach inicjatywy Uniwersytety Europejskie, przy wykorzystaniu i uzupełnieniu dotychczasowych działań ukierunkowanych na budowanie zdolności w ramach programu Erasmus+. Będzie wspierać wymianę pracowników i studentów między wybranymi uniwersytetami i szkołami biznesu z tego regionu w sposób włączający i dążyć do opracowania wspólnych programów nauczania/programów, wspólnych dyplomów, a także innych działań edukacyjnych, takich jak szkoły letnie i wspólne mikroświadczania.
- **Zwiększenie mobilności studentów i kadry pracującej w szkolnictwie wyższym** w oparciu o program Erasmus+, a także wspieranie mobilności **naukowców** w ramach działań „Maria Skłodowska-Curie” stanowiących część programu „Horyzont Europa”.
- **Tworzenie i dalszy rozwój ośrodków innowacji i badań naukowych**, skupiających uczelnie wyższe i sektor prywatny w celu poprawy transferu wiedzy i technologii, z udziałem innowatorów, przedsiębiorstw typu start-up i inwestorów.
- **Utworzenie Śródziemnomorskiego Centrum Dyplomacji Naukowej** w celu łączenia nauki i polityki oraz szkolenia personelu dyplomatycznego i technicznego w zakresie negocjacji transgranicznych, wspólnego opracowywania projektów i doradztwa politycznego opartego na dowodach.
- **Wspieranie międzypokoleniowych programów mentorskich** w celu wymiany wiedzy i doświadczeń z młodzieżą.

Wypełnienie luki między kształceniem i szkoleniem zawodowym z jednej strony, a **równymi i godnymi możliwościami zatrudnienia** z drugiej strony ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia płynnego przejścia na rynki pracy i poruszania się po nich oraz dla zwiększenia konkurencyjności. Propagowanie wzmocnienia pozycji kobiet i rozwiązanie problemu luki w zatrudnieniu między kobietami a mężczyznami ma zasadnicze znaczenie dla uwolnienia potencjału gospodarek i społeczeństw we wspólnej przestrzeni śródziemnomorskiej. Poszerzenie **ścieżek migracji zarobkowej** między UE a południowym regionem Morza Śródziemnego, w tym dla pracowników sezonowych, ma nadal kluczowe znaczenie dla dopasowania oferty i popytu na rynkach pracy oraz wspierania wzrostu gospodarczego¹⁴.

¹⁴ JRC143548. Migracja ma korzystny wpływ na dobrobyt krajów południowego regionu Morza Śródziemnego i zmniejsza presję na unijnym rynku pracy. Studia w UE stanowią dla obywateli z południowego sąsiedztwa coraz ważniejszą drogę wejścia na unijny rynek pracy.

Niwelowanie różnic w umiejętnościach i kwalifikacjach na rynkach pracy

Inicjatywa ta będzie miała na celu wspieranie płynnego przechodzenia pracowników pochodzących z krajów południowego regionu Morza Śródziemnego na regionalne, krajowe i międzynarodowe rynki pracy. Obejmie różne obszary zdolności do zatrudnienia, w szczególności przez:

- **Zwiększenie skali istniejących ekosystemów kształcenia i szkolenia technicznego i zawodowego (TVET)** poprzez dostosowanie szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy w celu uwzględnienia sektorów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, w tym rolnictwa i przetwórstwa spożywczego, sektora cyfrowego i kulturalnego oraz innowacyjnej turystyki.
- **Wspieranie rozwoju programów opartych na krajowych planach gwarancji dla młodzieży**¹⁵ dostosowanych do kontekstu regionalnego i lokalnego w celu zapewnienia młodym ludziom szans na rynkach pracy.
- **Ustanowienie systemu śledzenia umiejętności MED** w celu dokumentowania umiejętności nabytych przez beneficjentów projektów UE lub partnerów. System śledzenia umiejętności MED ułatwi uznawanie i przenoszenie umiejętności oraz zwiększy możliwości mobilności międzynarodowej i cyrkulacyjnej w ramach istniejących programów i inicjatyw¹⁶. Przyczyni się to do tworzenia partnerstw w zakresie talentów.
- **Poprawę jakości przygotowania zawodowego i doskonalenie modeli uczenia się w miejscu pracy**, w szczególności poprzez zachęcanie partnerów z południowego regionu Morza Śródziemnego do uczestnictwa w europejskim sojuszu na rzecz przygotowania zawodowego.

1.2. Kultura, sport i turystyka

Świat śródziemnomorski to imponujące bogactwo **materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego**. Dzięki ponad 60 obiektom światowego dziedzictwa UNESCO i dynamicznej współczesnej scenie architektonicznej i artystycznej¹⁷ południowy region Morza Śródziemnego stanowi potężne świadectwo naszych wspólnych korzeni i podstawę przyszłej współpracy poprzez kulturę, zrównoważoną turystykę kulturalną, w tym tradycje kulinarne¹⁸, edukację i rozwój oparty na dziedzictwie.

Obiekty i instytucje kultury, a także muzea, powinny być czymś więcej niż miejscami organizacji wystaw, działając jako siła napędowa zmian, rozwoju gospodarczego i wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu, mając potencjał stymulowania odbudowy i rewitalizacji obszarów miejskich, nadbrzeżnych i wiejskich. Współpraca z sektorem publicznym i prywatnym, a także z lokalnymi i międzynarodowymi darczyńcami

¹⁵ [Wzmocniona gwarancja dla młodzieży – Komisja Europejska](#).

¹⁶ Np. Erasmus+, „Horyzont Europa”, PRIMA, THAMM+, programy MPF, sieć łączności Medusa oraz przy wsparciu śródziemnomorskiego obserwatorium umiejętności ETF.

¹⁷ [UNESCO World Heritage Centre – World Heritage List](#) [Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO – lista światowego dziedzictwa].

¹⁸ W tym poprzez ewentualne rozszerzenie [projektu współpracy międzynarodowej AfrIPI](#).

i fundacjami, ma kluczowe znaczenie dla uwolnienia ich potencjału. Wspierając zrównoważoną turystykę i zarządzanie miejscami dziedzictwa, regiony mogą spowodować, że ich dziedzictwo stanie się trwałym źródłem korzyści gospodarczych i społecznych. Obszarami wspólnego zainteresowania pozostają ochrona sztuki, dziedzictwa kulturowego i naturalnego przed grabieżą i nielegalnym obrotem (oraz ochrona praw artystów współczesnych).

Obiekty dziedzictwa kulturowego i muzea mogą stać się **przestrzenią do refleksji i dialogu otwartą dla różnych społeczności**, oferując tym samym możliwości w zakresie odporności i spójności kulturowej. **Sztuka, muzyka, tradycyjne sztuki i rzemiosło oraz kino mają możliwość** zwiększania wzajemnego zrozumienia, różnorodności i włączenia społecznego. Pakt obejmie wspieranie szeregu działań, w tym rozpoczęcie dialogu na wysokim szczeblu na temat współpracy kulturalnej, który będzie również koncentrował się na dziedzictwie kulturowym.

Inwestowanie w sport wzmacnia spójność, przewyższa podziały społeczne i promuje włączenie społeczne. Oprócz korzyści zdrowotnych i gospodarczych odgrywa kluczową rolę w angażowaniu młodzieży i wzmacnianiu poczucia przynależności. Zbliżające się ważne wydarzenia sportowe¹⁹, które łączą państwa w całym regionie, oferują obiecujące możliwości współpracy regionalnej, zrównoważonej konektywności i przyczyniają się do propagowania równości i niedyskryminacji.

Pogłębienie dialogu międzyreligijnego przyczynia się do wzajemnego zrozumienia i pokojowej współpracy w celu sprostania wspólnym wyzwaniom.

W oparciu o wnioski wyciągnięte z programów Erasmus+, „Kreatywna Europa” i „Horyzont Europa” w ramach paktu przeanalizowane zostaną możliwości dalszego zacieśniania współpracy na bazie dotychczasowych inicjatyw UE w dziedzinie badań naukowych, kultury, młodzieży i sportu.

Inicjatywa Euro-Med na rzecz kultury, sportu i turystyki

Inicjatywa będzie wspierać sieć skupiającą wiele zainteresowanych stron z sektora publicznego i prywatnego, społeczeństwo obywatelskie, fundacje, przedsiębiorców turystycznych i wyższe uczelnie w celu promowania dziedzictwa kulturowego i przemysłu kreatywnego, turystyki kulturalnej i sportu, w szczególności poprzez:

- **Ochronę i waloryzację dziedzictwa kulturowego:**
 - **Ustanowienie specjalnego mechanizmu ochrony i promowania śródziemnomorskiego dziedzictwa kulturowego** poprzez łączenie zasobów publicznych i prywatnych.
 - **Tworzenie śródziemnomorskich ścieżek kulturowych** w celu wzmocnienia wspólnej śródziemnomorskiej przestrzeni kulturowej.
 - **Rozszerzenie wspólnej europejskiej przestrzeni danych na potrzeby dziedzictwa kulturowego** na partnerów z południowego regionu Morza Śródziemnego w celu przyspieszenia cyfryzacji i zachowania ich dziedzictwa kulturowego.

¹⁹Takie jak igrzyska śródziemnomorskie i mistrzostwa świata w 2030 r.

- **Stworzenie opartej na współpracy platformy cyfrowej „CulturIT”** na rzecz łączenia działań kulturalnych.
- **Zapewnienie uczestnictwa w ważnych wydarzeniach kulturalnych i doskonalenie rezydencji twórczych dla artystów i innych podmiotów działających w dziedzinie kultury**, w tym za pośrednictwem regionalnych sieci talentów.
- **Zapewnienie uczestnictwa w działaniach związanych z kampanią #BeActive i Europejskim Tygodniem Sportu** w celu zwiększenia wiedzy o korzyściach dla zdrowia fizycznego i psychicznego płynących ze sportu.
- **Współpracę przy igrzyskach śródziemnomorskich** w celu dalszego zwiększenia widoczności tego ugruntowanego wydarzenia, w szczególności wśród młodych ludzi, w celu promowania korzyści płynących ze sportu i jego pozytywnego wpływu na zwalczanie stereotypów i wspieranie inkluzywności.

1.3 Wzmocnienie pozycji społeczeństwa obywatelskiego, młodzieży i społeczności lokalnych

Spółeczeństwo obywatelskie i społeczności lokalne są głęboko zakorzenione w realiach danego terenu. Jego praca – wspieranie społeczności lokalnych w świadczeniu usług społecznych i pracy na rzecz społeczności lokalnych, poszerzaniu wiedzy na temat kluczowych wyzwań społecznych, zwiększaniu uczestnictwa w procesach demokratycznych, wzmocnianiu pozycji kobiet i młodzieży oraz wspieraniu umiejętności cyfrowych – przyczynia się do tworzenia bardziej integracyjnego społeczeństwa. Ma ono również kluczowe znaczenie dla poprawy sytuacji grup wrażliwych, w tym osób z niepełnosprawnościami.

Aktywne i upodmiotowione społeczeństwo obywatelskie, wraz z parlamentami i instytucjami publicznymi, może ułatwić dialog lokalny oraz umożliwić lepsze opracowywanie i wdrażanie strategii politycznych z korzyścią dla obywateli. Dobrze prosperujące **środowisko medialne** ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia otwartej i inkluzywnej przestrzeni do dyskusji. Podobnie przyspieszenie rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym dzięki zintegrowanemu i partycypacyjnemu podejściu może przyczynić się do zrównoważonego wzrostu, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

Pakt przyczyni się do tworzenia otoczenia sprzyjającego rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego i pomoże społecznościom lokalnym w budowaniu zdolności do skutecznego wypełniania swoich ról.

Wzmocnienie pozycji społeczeństwa obywatelskiego, młodzieży i społeczności lokalnych

Celem inicjatywy będzie wspieranie dynamicznego społeczeństwa obywatelskiego i społeczności lokalnych jako czynników rozwoju i spójności społecznej. Wzmocni to pozycję kluczowych podmiotów, które mogą w konkretny sposób wspierać swoje społeczności, w szczególności poprzez:

- **Utworzenie Młodzieżowego Zgromadzenia Parlamentarnego dla Śródziemnomorza** w celu zasięgnięcia opinii i zebrania uwag młodzieży.
- **Wspieranie rozwoju śródziemnomorskiej działalności obywatelskiej** poprzez utworzenie platformy mającej na celu zapoznanie młodych ludzi z całego regionu

Morza Śródziemnego z różnorodnymi możliwościami wolontariatu zarówno w ich własnych krajach, jak i w całym regionie. Inicjatywa ta opiera się na inicjatywach wolontariackich i uzupełni inne inicjatywy w dziedzinie mobilności, wspierając głębsze wzajemne zrozumienie młodych ludzi we wspólnej przestrzeni śródziemnomorskiej.

- **Wzmocnienie pozycji organizacji kierowanych przez kobiety jako kluczowych elementów oddziaływania na społeczności**, w których działają, poprzez aktywne angażowanie ich w opracowywanie i realizację inicjatyw w różnych sektorach, takich jak podnoszenie kwalifikacji, szkolnictwo wyższe i wsparcie dla przedsiębiorstw. Działanie to będzie również bazować na doświadczeniach zdobytych podczas wspierania przedsiębiorstw typu start-up prowadzonych przez kobiety, zwłaszcza na obszarach wiejskich i oddalonych.
- **Zwiększenie wsparcia dla organizacji medialnych** poprzez ułatwianie inicjatyw na rzecz budowania zdolności, zapewnianie możliwości realizacji projektów opartych na współpracy i wspieranie wymiany doświadczeń. Działanie to wzmocni naszą bieżącą współpracę mającą na celu wspieranie młodych influencerów w regionie.
- **Wzmocnienie mechanizmu współpracy na szczeblu lokalnym**, inspirowane podejściem Porozumienia Burmistrzów, w celu promowania włączenia społecznego na szczeblu lokalnym i gminnym obywateli w każdym wieku, w tym osób znajdujących się w trudnej sytuacji.

II. Silniejsze, bardziej zrównoważone i zintegrowane gospodarki

Pogłębione stosunki handlowe i integracja gospodarcza pomogą w zapewnieniu stabilności i odporności gospodarczej. UE i partnerzy z południowego regionu Morza Śródziemnego mają silne i długotrwałe więzi gospodarcze i ogromny potencjał dalszego zwiększania integracji gospodarczej rynków w całym regionie w celu zapewnienia trwałego wzrostu i tworzenia miejsc pracy. Nasze gospodarki uzupełniają się i mogą przynieść znaczne wzajemne korzyści.

Sukces paktu będzie również zależał od zdolności do uruchomienia inwestycji publicznych i prywatnych na dużą skalę. **Strategia Global Gateway²⁰ w regionie Morza Śródziemnego** może pobudzać inteligentne, czyste i bezpieczne inwestycje w sektorach cyfrowym, energetycznym, odporności gospodarki wodnej, innowacyjnego rolnictwa i transportu, a jednocześnie wzmocnić systemy opieki zdrowotnej, edukacji i badań naukowych zgodnie z unijnym Paktem dla czystego przemysłu²¹.

II.1. Możliwości handlowe i inwestycyjne

UE jest pierwszym partnerem handlowym dla południowego sąsiedztwa (odpowiadającym za 41 % całego handlu zagranicznego towarami w regionie w 2024 r.). Partnerzy z południowego regionu Morza Śródziemnego często wskazują na potrzebę rozwijania łańcuchów wartości oraz przyciągania i utrzymywania większych inwestycji bezpośrednich.

²⁰ JOIN(2021) 30.

²¹ COM(2025) 85.

Jednocześnie handel i inwestycje wymagają przewidywalnych warunków, stabilności makroekonomicznej, konwergencji regulacyjnej oraz równych warunków działania dla sektora publicznego i prywatnego.

Region ten oferuje znaczne możliwości gospodarcze i handlowe dzięki swojemu kapitałowi ludzkiemu, konkurencyjnym kosztom energii ze źródeł odnawialnych i transportu oraz przyspieszającej transformacji cyfrowej. Restrukturyzacja światowego handlu otwiera nowe możliwości, ponieważ południowy region Morza Śródziemnego może odegrać rolę w dywersyfikacji łańcuchów dostaw. W oparciu o partnerstwa dwustronne pakt przyczyni się do zintensyfikowania wspólnych prac nad stworzeniem solidnego otoczenia gospodarczego, wspierając zrównoważony handel i inwestycje oraz **dalszą integrację łańcuchów dostaw**, w tym w sektorze zdrowia i rolnictwa, a także w dziedzinie czystej energii i technologii, co ma kluczowe znaczenie dla zwiększenia konkurencyjności i perspektyw dekarbonizacji wspólnej przestrzeni śródziemnomorskiej. Pakt wzmocni współpracę w zakresie surowców krytycznych, aby zapewnić odporne, przejrzyste i zrównoważone łańcuchy dostaw w kluczowych sektorach, takich jak nawozy.

Uaktualnienie i zacieśnienie stosunków handlowych i inwestycyjnych z myślą o bardziej sprzyjającym włączeniu społecznemu, odpornym i zrównoważonym wzroście gospodarczym.

Inicjatywa ma na celu wykorzystanie potencjału **obowiązujących umów handlowych**²² i zaangażowanie w nowe inicjatywy prowadzące do wzmocnienia integracji gospodarczej, w szczególności przez:

- **Wspieranie modernizacji dwustronnych stosunków handlowych w bardziej elastyczny i ukierunkowany sposób** poprzez nowe formy zaangażowania w kluczowych sektorach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, przy jednoczesnym zapewnieniu skutecznej realizacji zobowiązań do usunięcia pozataryfowych barier w handlu, w celu zwiększenia przewidywalności i budowania zaufania inwestorów.
- **Zbadanie potencjału umów o ułatwieniach w zrównoważonych inwestycjach** z zainteresowanymi partnerami w celu przyciągnięcia bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ).

Inicjatywa będzie wspierać i przyciągać **inwestycje** mające wspierać innowacyjne i cyfrowe gospodarki oraz zwiększać integrację łańcucha dostaw, w szczególności przez:

- **Poprawę otoczenia biznesowego i inwestycyjnego, konwergencję regulacyjną oraz uproszczenie procedur celnych**, w tym poprzez pomoc techniczną wspierającą reformy gospodarcze w krajach partnerskich²³.
- **Zwiększenie skali krajowych i tematycznych platform inwestycyjnych** skupiających sektor prywatny oraz międzynarodowe i krajowe instytucje finansowe.

II.2. Wykorzystanie dźwigni finansowej w ekosystemach przedsiębiorstw typu start-up

²² M.in. Regionalna konwencja w sprawie paneurośródziemnomorskich preferencyjnych reguł pochodzenia.

²³ W tym w kontekście unijnej pomocy makrofinansowej w stosownych przypadkach.

Pomimo wielu wyzwań strukturalnych w południowym regionie Morza Śródziemnego odnotowano wzrost działalności gospodarczej dzięki młodej populacji biegłej w technologii i rosnącemu zainteresowaniu inwestorów. **Na szczeblu lokalnym następuje stopniowa dywersyfikacja i transformacja strukturalna gospodarki**, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich, co stwarza nowe możliwości rozwoju krajowych i regionalnych łańcuchów wartości, a jednocześnie zwiększa komplementarność integracji gospodarczej. Dla pełnego wykorzystania tego potencjału zasadnicze znaczenie ma wspieranie lokalnej produkcji i przedsiębiorstw, w tym w rolnictwie. Będzie to wymagało dalszego przeanalizowania roli lokalnej przedsiębiorczości społecznej i alternatywnych modeli biznesowych jako kluczowych czynników napędzających zrównoważony wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu.

StartUp4Med

Inicjatywa uwolni potencjał wzrostu i tworzenia miejsc pracy przedsiębiorstw typu start-up oraz mikroprzedsiębiorstw, małych i średnich przedsiębiorstw (MMŚP)²⁴, stwarzając możliwości zwiększenia uczestnictwa w gospodarce, w szczególności dla młodzieży i kobiet. Ustanowi powiązania z istniejącymi mechanizmami sektorowymi²⁵ i zachowa zgodność z unijną strategią na rzecz przedsiębiorstw typu start-up i scale-up²⁶. Cel ten zostanie osiągnięty przez:

- **Ustanowienie regionalnego mechanizmu wsparcia dla przedsiębiorstw typu start-up** w celu poprawy dostępu do finansowania i uruchamiania inwestycji. W ramach podejścia „Drużyna Europy” zostaną uruchomione europejskie instytucje finansowe wraz z alternatywnymi kanałami finansowania, takimi jak nieoprocentowane pożyczki, finansowanie społecznościowe i mieszane²⁷.
- **Utworzenie programu „Open for Business”** skierowanego do sektora prywatnego w celu określenia obszarów wymagających szczególnej uwagi oraz ułatwienia uproszczenia przepisów prawnych i regulacyjnych.
- **Opracowanie zestawu narzędzi politycznych w celu wsparcia formalizowania statusu MMŚP, w tym poprzez uproszczenie procedur administracyjnych, zachęty finansowe i powiązanie z ochroną socjalną.** Mikroprzedsiębiorcy nieformalni skorzystają z ukierunkowanego wsparcia, takiego jak coaching, pomoc prawna i certyfikacja umiejętności.

II.3. Infrastruktura cyfrowa i cyberbezpieczeństwo

²⁴ Według statystyk Banku Światowego w południowym regionie Morza Śródziemnego MMŚP stanowią 90 % całkowitej liczby przedsiębiorstw oraz odpowiadają za dwie trzecie PKB i 75 % zatrudnienia.

²⁵ Platforma BlueInvest jest otwarta na innowacyjne przedsiębiorstwa typu start-up i technologiczne MŚP działające w sektorze niebieskiej gospodarki z regionu Morza Śródziemnego.

²⁶ COM(2025) 270.

²⁷ Regionalny mechanizm wspierania przedsiębiorstw typu start-up mógłby wykorzystać doświadczenia Europejskiej Rady ds. Innowacji w zakresie finansowania venture capital na rzecz wspierania europejskich innowacji w ramach głębokich technologii, w szczególności w przypadku państw tego regionu stowarzyszonych w programie „Horyzont Europa”, które już z niego korzystają.

Rewolucja cyfrowa i w dziedzinie sztucznej inteligencji (AI) przekształca gospodarkę i społeczeństwa. Istnieje silna zachęta do zawiązania partnerstwa w tej dziedzinie w celu uwolnienia potencjału rozwiązań cyfrowych, w zakresie danych i sztucznej inteligencji, aby zwiększyć konkurencyjność i efektywność naszych gospodarek i społeczeństw, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa, suwerenności i zgodności z podstawowymi wartościami, prawami człowieka i zasadami dobrych rządów.

Rzeczywiste wzajemne powiązanie dzięki bezpiecznej i zaufanej infrastrukturze cyfrowej w całym regionie Morza Śródziemnego stanowi cel podstawowy mający nie tylko zbliżyć nasze gospodarki i obywateli, ale także zwiększyć wspólne bezpieczeństwo i sprawną komunikację. Przepływy danych mają zasadnicze znaczenie dla rozwoju gospodarczego i społecznego i utworzą nowe możliwości dla ludzi, przedsiębiorstw i organizacji w całym regionie Morza Śródziemnego.

W tym kontekście zasadnicze znaczenie ma poprawa dostępu do internetowych usług publicznych, wprowadzanie rozwiązań w zakresie administracji elektronicznej i cyfrowej infrastruktury publicznej, zabezpieczenie infrastruktury krytycznej, poprawa administracji cyfrowej i regulacji cyfrowych oraz ochrona praw cyfrowych.

Dostępność otwartych danych i informacji zapewnianych przez unijne systemy kosmiczne, takie jak Copernicus, osiągalna dzięki infrastrukturze cyfrowej, może przyczynić się do zwiększenia możliwości rynkowych w regionie.

Oferta dla przedsiębiorstw technologicznych dla zintegrowanej gospodarki cyfrowej i gospodarki opartej na danych

Inicjatywa ma na celu **przedstawienie oferty dla przedsiębiorstw technologicznych** skierowanej do partnerów z południowego regionu Morza Śródziemnego²⁸, w szczególności przez:

- **Wspieranie rozwoju bezpiecznej i zaufanej infrastruktury cyfrowej w obszarach systemów kabli podmorskich, sieci 5G, łączności szerokopasmowej na obszarach wiejskich i infrastruktury ośrodków przetwarzania danych** poprzez:
 - **Połączenie wszystkich zainteresowanych państw z tego regionu za pomocą systemów kabli podmorskich, takich jak Medusa i Blue-Raman**, z możliwością rozszerzenia tego połączenia również na partnerów z Zatoki Perskiej. Ułatwi to bezpieczną i płynną wymianę danych, w tym poprzez wzajemne połączenia z istniejącymi inicjatywami, takimi jak korytarz cyfrowy UE-Afryka-Indie, a także połączenie ich z IMEC i T-MED.
 - **Oferowanie wsparcia technicznego i finansowego potrzebnego do wprowadzenia bezpiecznych i zaufanych sieci 5G i ośrodków przetwarzania danych** w regionie poprzez zaangażowanie międzynarodowych instytucji finansowych oraz unijnych i krajowych instytucji finansowych, **zgodnie z unijnym zestawem narzędzi na potrzeby**

²⁸ Zgodnie z międzynarodową strategią cyfrową UE, JOIN(2025) 140.

cyberbezpieczeństwa sieci 5G oraz na podstawie innych odpowiednich przepisów²⁹, zapewnianego przez zaufanych dostawców sprzętu.

- **Uruchomienie regionalnego programu budowania zdolności telekomunikacyjnych oraz zbadanie możliwości w zakresie odpowiednich systemów telekomunikacyjnych, w tym współpracy w kwestii roamingu, wśród zainteresowanych partnerów z południowego regionu Morza Śródziemnego.**
- **Działanie w oparciu o model unijnych centrów innowacji cyfrowych i unijnych fabryk sztucznej inteligencji³⁰, przyspieszenie budowy ekosystemów AI, w tym wdrażanie infrastruktury sztucznej inteligencji i danych oraz wsparcie dla uczelni wyższych, MŚP, przemysłu i przedsiębiorstw typu start-up w opracowywaniu i stosowaniu sztucznej inteligencji w różnych sektorach, takich jak produkcja, opieka zdrowotna, rolnictwo lub klimat.**
- **Dzielenie się wiedzą specjalistyczną i konkretnymi rozwiązaniami w dziedzinie administracji cyfrowej w obszarach tożsamości cyfrowych i cyfrowej infrastruktury publicznej poprzez:**
 - **Korzystanie z otwartego oprogramowania do korzystania z usług zaufania, tożsamości cyfrowej oraz bezpiecznych i zgodnych z wymogami ochrony danych rozwiązań w zakresie cyfrowej infrastruktury publicznej.**
 - **Uproszczenie transgranicznej wymiany na szczeblu rządowym oraz przedsiębiorstw przy jednoczesnych ułatwieniach w zakresie mobilności dla obywateli.**
- **Zwiększenie wymiany technicznej i współpracy w zakresie cyberbezpieczeństwa, w tym w celu rozwijania zdolności do wykrywania zagrożeń cyberbezpieczeństwa i cyberincydentów oraz przygotowania się i reagowania na nie.**

II.4. Inwestowanie w energię ze źródeł odnawialnych i czyste technologie

Region Morza Śródziemnego jest obszarem o kluczowym znaczeniu w kontekście **zmiany klimatu i różnorodności biologicznej**, zagrożonym rosnącymi **wyzwaniami i presjami środowiskowymi**. W pakcie określony zostanie **wspólny program mający na celu uwolnienie potencjału energii ze źródeł odnawialnych w południowym regionie Morza Śródziemnego i osiągnięcie potrójnych korzyści**: przyspieszenia dekarbonizacji w regionie, poprawy bezpieczeństwa energetycznego i zwiększenia konkurencyjności przemysłu. **Zasadnicze znaczenie dla regionu ma przejście na efektywny, niezawodny i zrównoważony model energetyczny**. Zgodnie z Paktem dla czystego przemysłu zasobooszczędna gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym rozwój energii ze źródeł odnawialnych i produkcja oparta na czystych technologiach, przynosi znaczne korzyści społeczno-gospodarcze i przyciąga bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Cele te będą realizowane za pomocą elastycznych i zaktualizowanych dwustronnych ram handlowych oraz nowych form zaangażowania, takich jak umowy o ułatwieniach w zrównoważonych inwestycjach oraz partnerstwa na rzecz czystego handlu i inwestycji w kontekście

²⁹ [Unijny zestaw narzędzi na rzecz bezpieczeństwa sieci 5G.](#)

³⁰ [Fabryki AI | Kształtowanie cyfrowej przyszłości Europy.](#)

transśródziemnomorskiej inicjatywy na rzecz energii odnawialnej i czystych technologii. Będzie temu służyć także ściślejsza współpraca trójstronna z partnerami z Zatoki Perskiej, oraz z Afryki Subsaharyjskiej.

Transśródziemnomorska inicjatywa współpracy w dziedzinie energii odnawialnej i czystych technologii (T-MED)

Inicjatywa ta będzie wspierać wzajemnie korzystną współpracę transśródziemnomorską poprzez przyspieszenie wewnętrznej transformacji energetycznej i rozwój czystych technologii w krajach partnerskich z południowego regionu Morza Śródziemnego, tworząc jednocześnie możliwości gospodarcze i ułatwiając handel energią ze źródeł odnawialnych oraz partnerstwa przemysłowe w całym regionie, w szczególności poprzez:

- **Ustanowienie platformy inwestycyjnej T-MED**, która posłuży jako narzędzie koordynacji do opracowania wykazu projektów dotyczących wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, infrastruktury sieciowej, w tym krajowych sieci przesyłowych i dystrybucyjnych w krajach partnerskich z południowego regionu Morza Śródziemnego, związanych z projektami będącymi przedmiotem wzajemnego zainteresowania, określonymi zgodnie z rozporządzeniem TEN-E, oraz produkcji czystych technologii. Platforma połączy promotorów projektów, międzynarodowe instytucje finansowe, unijne i krajowe instytucje finansowe, unijne instrumenty finansowe oraz inwestorów prywatnych w celu pobudzania inwestycji na dużą skalę, z położeniem nacisku na rozwiązania oparte na łączeniu i ograniczaniu ryzyka.
- **Stworzenie specjalnego mechanizmu regulacyjnego** w celu wsparcia partnerów z południowego regionu Morza Śródziemnego we wdrażaniu ukierunkowanych reform regulacyjnych i reform w sektorze energetycznym³¹ w związku z gotowością inwestycyjną i dostępem do instrumentów finansowych UE.
- **Modelowanie systemów energetycznych** w celu lepszej oceny wpływu większej penetracji odnawialnych źródeł energii na gospodarkę, zrównoważony rozwój i bezpieczeństwo, a także nowych projektów w zakresie infrastruktury energetycznej dla regionu.
- **Zapewnienie dostępu do Instrumentu Wsparcia Technicznego**, służącego jako portal kompleksowej obsługi w zakresie pomocy technicznej w kwestiach związanych z energią ze źródeł odnawialnych, efektywnością energetyczną, elektryfikacją i z czystymi technologiami.
- **Ustanowienie programu wspierania certyfikacji i handlu energią ze źródeł odnawialnych** umożliwiającego transgraniczny handel energią elektryczną ze źródeł odnawialnych i wodorem odnawialnym. Zostanie wydany praktyczny **podręcznik** zawierający wytyczne dotyczące wprowadzania systemów certyfikacji i pilotażowych transgranicznych gwarancji pochodzenia³².

³¹ Mogą one obejmować dostęp podmiotów trzecich do sieci, umowy zakupu energii elektrycznej, przejrzystość taryf i ich reformę, w tym odzwierciedlenie kosztów, rozdzielenie, liberalizację rynków hurtowych i detalicznych, handel transgraniczny i integrację regionalną.

³² Wprowadzenie wymogów dotyczących zarówno energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, jak i paliw zgodnych z ramami UE, wymaga współpracy regulacyjnej z krajami południowego regionu Morza Śródziemnego. Aby umożliwić wzajemne uznawanie gwarancji pochodzenia, potrzebne będą szczegółowe umowy z krajami trzecimi.

- **Pobudzanie współpracy przemysłowej w zakresie czystych technologii** w celu wspierania solidnych partnerstw przemysłowych między przedsiębiorstwami europejskimi a przedsiębiorstwami z południowego regionu Morza Śródziemnego w krytycznych łańcuchach wartości. Może to obejmować energię słoneczną i wiatrową, elektrolizery i produkcję czystego wodoru, a także technologie ogrzewania i chłodzenia, technologie sieciowe i magazynowe, pompy ciepła i technologie efektywności energetycznej w sektorach przemysłowym i budowlanym.
- **Wspieranie tworzenia w terenie europejskich organizacji przedsiębiorstw branży energetycznej i czystych technologii w poszczególnych krajach.** Można to zrobić we współpracy z Europejską Siecią Przedsiębiorczości (EEN) i europejskimi klastrami przemysłowymi. Zostanie utworzona **specjalna platforma zainteresowanych stron** w celu określenia sektorów priorytetowych, opracowania kompleksowych planów działania uwzględniających aspekt płci oraz aktywnego zaangażowania sektora prywatnego UE. Platforma ta będzie również odgrywać kluczową rolę w ułatwianiu pozyskiwania możliwości współinwestowania i negocjowaniu umów offtake, które stanowią podstawę długoterminowej współpracy w synergii i komplementarności z unijną platformą ds. energii i surowców.
- **Opracowanie programu na rzecz umiejętności w ramach inicjatywy T-MED³³,** który będzie miał zasadnicze znaczenie dla rozwiązania problemu niedoborów siły roboczej i nierównego traktowania płci oraz dostosowania szkoleń do potrzeb przemysłu i pracodawców.

II.5 W kierunku zrównoważonego i odpornego regionu Morza Śródziemnego

Zmiana klimatu, zanieczyszczenie i utrata różnorodności biologicznej mają poważny wpływ na region Morza Śródziemnego i jego odporność. Czysta transformacja stanowi również okazję do zwiększenia zrównoważonej konkurencyjności w regionie. Pakt pozwoli czerpać korzyści wynikające z takiej transformacji, a jednocześnie umożliwi zajęcie się rosnącym wpływem zmiany klimatu i degradacją środowiska, w tym w ramach ewentualnego globalnego traktatu przeciwko zanieczyszczeniu tworzywami sztucznymi. Pakt będzie również uwzględniał wrażliwość regionu na zmianę klimatu i degradację środowiska, wspierając skuteczne planowanie i uruchamianie dostępnych źródeł finansowania, zarówno międzynarodowych, jak i krajowych, prywatnych i publicznych.

Partnerstwo na rzecz czystej transformacji, zrównoważonego wzrostu gospodarczego i odporności

Inicjatywa ma na celu wspieranie współpracy regionalnej i lokalnych partnerstw w dziedzinie środowiska, w tym w kontekście konwencji barcelońskiej³⁴, jak również w dziedzinie

³³ Działania związane z istniejącymi partnerstwami w dziedzinie energii ze źródeł odnawialnych (pakt na rzecz umiejętności) i powiązаныmi projektami Erasmus+, np. SHOREWINNER.

³⁴ [Konwencja barcelońska i protokoły | UNEP MAP](#).

klimatu w kwestii przyspieszania czystej transformacji i rozwoju gospodarczego odpornego na zmianę klimatu, w szczególności poprzez:

- **Zacieśnianie współpracy** z zainteresowanymi partnerami z południowego regionu Morza Śródziemnego w zakresie **rozwiązań klimatycznych** poprzez dialog i propagowanie wymiany wiedzy, a także udzielanie ukierunkowanej pomocy technicznej w zakresie instrumentów łagodzenia zmiany klimatu, w tym wprowadzania opłat emisyjnych.
- **Opracowanie listy przygotowywanych projektów inwestycyjnych związanych z przystosowywaniem się do zmiany klimatu** poprzez wzmocnienie krajowych i lokalnych zdolności do opracowywania i realizacji projektów, przy jednoczesnym wykorzystaniu partnerstw z międzynarodowymi instytucjami finansowymi, funduszami klimatycznymi i zainteresowanymi podmiotami z sektora prywatnego.
- **Opracowanie regionalnego planu ułatwiającego inwestycje** w nowoczesne oczyszczanie ścieków i gospodarowanie odpadami stałymi.
- **Uruchomienie nowych partnerstw na rzecz odporności gospodarki wodnej** w celu zacieśnienia współpracy w zakresie zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi, w szczególności ponownego wykorzystania wody.
- **Wzmocnienie inicjatywy „Zielona przyszłość”** (ang. „Green Forward”), w szczególności wzmocnienie pozycji MŚP, w celu wspierania gospodarki o obiegu zamkniętym i zasobooszczędności, wyeliminowania tworzyw sztucznych jednorazowego użytku, wspierania biogospodarki oraz promowania dialogu regulacyjnego na temat obiegu zamkniętego, w tym np. wyrobów włókienniczych.
- **Wspieranie wspólnego wdrażania globalnych ram różnorodności biologicznej**, w szczególności wdrażania krajowych strategii i planów działania na rzecz różnorodności biologicznej, oraz ustanawianie i rozszerzanie obszarów chronionych, w szczególności chronionych obszarów morskich, a także zarządzanie nimi.

II.6. Promowanie zrównoważonej niebieskiej gospodarki

Morze Śródziemne jest źródłem utrzymania dla milionów ludzi, ale stoi w obliczu rosnącej presji środowiskowej i gospodarczej. Pakt będzie wspierać sprawiedliwą, zrównoważoną i konkurencyjną niebieską gospodarkę zgodnie z **Europejskim paktem na rzecz wszechoceanu**³⁵, w tym w ramach kolejnej ministerialnej deklaracji w ramach inicjatywy MedFish4Ever, kształtującej następną Generalną Komisję Rybołówstwa Morza Śródziemnego (GFCM) po 2027 r. Ponadto, zgodnie z **Europejską strategią odporności gospodarki wodnej**³⁶, pakt wzmocni zarządzanie zasobami wodnymi i przyczyni się do efektywnego i zrównoważonego wykorzystania wody poprzez powiązanie woda–energia–żywność–ekosystemy.

Niebieska inicjatywa na rzecz zdrowia i dobrobytu w regionie śródziemnomorskim

Inicjatywa ma na celu odbudowę zasobów naturalnych ekosystemów śródziemnomorskich, wzmocnienie ich odporności, lepsze zrównoważenie praktyk rybołówstwa i akwakultury

³⁵ COM(2025) 281.

³⁶ COM(2025) 280.

oraz międzynarodowego zarządzania rybołówstwem, a także pobudzenie innowacji w dziedzinie niebieskich technologii, w szczególności poprzez:

- **Wspieranie inwestycji w rozwiązania w zakresie zrównoważonej niebieskiej gospodarki** za pośrednictwem niebieskiego partnerstwa śródziemnomorskiego i platformy BlueInvest.
- Uruchomienie **wspólnoty praktyków na rzecz niebieskiej gospodarki UE**³⁷ w celu zapewnienia wytycznych opartych na gromadzeniu danych, opracowywaniu standardów danych, metodyk, a także analiz i badań.
- **Wzmocnienie dyplomacji w dziedzinie mórz i oceanów** w celu współpracy z partnerami z południowego regionu Morza Śródziemnego w zakresie propagowania przestrzegania międzynarodowych standardów zarządzania³⁸ i poprawy ram prawnych związanych z regionalnym zarządzaniem rybołówstwem.
- **Opracowanie nowego projektu mającego na celu zwiększenie zdolności państw nadbrzeżnych do kontroli i inspekcji** w celu usprawnienia regionalnego zarządzania rybołówstwem oraz zwalczania nielegalnych, nieraportowanych i nieuregulowanych połowów (NNN) poprzez budowanie zdolności do monitorowania, kontroli i nadzoru.
- **Wzmocnienie współpracy regionalnej w celu zapewnienia spójniejszego i bardziej zrównoważonego wykorzystania przestrzeni morskiej poprzez planowanie przestrzenne obszarów morskich**, jako czynnika umożliwiającego ochronę przyrody i współistnienie działań prowadzonych na morzu.
- **Uruchomienie inicjatywy „Z wody na rynek”** w celu wspierania producentów, spółdzielni i stowarzyszeń działających w sektorze wodnym w zwiększaniu wartości dodanej ich produkcji, poprawie przetwarzania i wchodzeniu na nowy rynek, z uwzględnieniem dostępu do finansowania i inwestycji.
- **Wzmocnienie wspólnych badań naukowych i innowacji w zakresie powiązań w obszarze woda-energia-żywność-ekosystemy (WEFE)** przy wykorzystaniu partnerstwa PRIMA³⁹.
- **Zwiększenie skali „niebieskiej misji śródziemnomorskiej”**⁴⁰ na rzecz odbudowy i odporności, zapewnienie rozwiązań w zakresie badań naukowych i innowacji w celu odbudowy ekosystemów i różnorodności biologicznej Morza Śródziemnego i wody, powstrzymania zanieczyszczenia powstającego na morzu i pochodzącego ze źródeł lądowych, ograniczenia hałasu oceanicznego, zwiększenia odporności na zmiany klimatu i na deficyt wody oraz zwiększenia gotowości społeczności nadbrzeżnych na zdarzenia ekstremalne.

II.7. Zrównoważony transport i lepsza komunikacja

Dobra komunikacja w regionie ma kluczowe znaczenie dla wspierania handlu i sektorów wschodzących, a jednocześnie sprzyja zwiększeniu dekarbonizacji działalności

³⁷ Unijne obserwatorium niebieskiej gospodarki.

³⁸ W szczególności w celu ratyfikowania i wdrożenia porozumienia BBNJ.

³⁹ [Partnerstwo w dziedzinie badań i innowacji w regionie Morza Śródziemnego \(PRIMA\)](#).

⁴⁰ [Blue MissionMed](#).

gospodarczej. Wspólna przestrzeń śródziemnomorska często cierpi z powodu fragmentacji transportu i regulacji, niedoinwestowania i braku zdolności planowania. Ma to istotne konsekwencje dla transgranicznej mobilności osób, towarów i usług. W związku z tym zasadnicze znaczenie ma rozwiązanie problemu niedoboru zdolności i rozbieżności przepisów w dziedzinie cel, efektywności, bezpieczeństwa, ochrony i norm środowiskowych. Ułatwi to osiągnięcie celu, jakim jest rozszerzenie transeuropejskiej sieci transportowej UE (TEN-T) oraz, w stosownych przypadkach, dalsze zwiększanie połączeń z sąsiednimi regionami, takimi jak Zatoka Perska oraz jeszcze bardziej oddalonymi. W szczególności dalsza koordynacja i rozbudowa korytarza gospodarczego Indie–Bliski Wschód–Europa (IMEC) poprawiłaby niezawodność transportu i bezpieczeństwo łączności cyfrowej w regionie Morza Śródziemnego, przyczyniając się jednocześnie do bezpieczeństwa gospodarczego regionu.

Zrównoważony transport z myślą o lepszej komunikacji w regionie

Inicjatywa ma na celu zapewnienie niezawodnych i zrównoważonych rozwiązań w zakresie transportu, w szczególności poprzez:

- **Zintensyfikowanie wspólnych działań promujących produkcję i korzystanie z paliw odnawialnych i niskoemisyjnych w transporcie** (morskim i lotniczym), zgodnie z zasadami określonymi w przepisach UE dotyczących zrównoważonych paliw lotniczych⁴¹, zrównoważonych paliw żeglugowych⁴² oraz w strategii UE w sprawie portów⁴³. Obejmuje to również dążenie do dostosowania zrównoważonych praktyk do standardów międzynarodowych (ICAO, IMO), a tym samym wspieranie podmiotów działających w regionie Morza Śródziemnego w działaniach zmierzających do zapobiegania zanieczyszczeniom pochodzącym ze statków, a także zachęcanie do współpracy w ramach regionalnych konwencji morskich⁴⁴ w celu wspierania czystej, chronionej i bezpiecznej wspólnej przestrzeni śródziemnomorskiej.
- **Poprawę komunikacji w całym regionie poprzez rozbudowę multimodalnych połączeń transportowych oraz poprawę interoperacyjności i dostosowanie przepisów**, a tym samym dalszy postęp w kierunku rozszerzenia TEN-T na kraje południowego regionu Morza Śródziemnego, a także połączenia z IMEC, T-MED i Afryką Subsaharyjską. Połączenie portów z innymi, niskoemisyjnymi rodzajami transportu zapewni lepszą integrację węzłów przybrzeżnych z rynkami śródlądowymi. Lepsze dostosowanie przepisów można uzyskać poprzez wspieranie projektów pomocy technicznej i pogłębiony dialog merytoryczny.
- **Poprawę połączeń lotniczych**, zgodnie z normami środowiskowymi, poprzez dalsze prace nad obowiązującymi lub nowymi umowami o transporcie lotniczym

⁴¹ PE/29/2023/REV/1, rozporządzenie (UE) 2023/2405.

⁴² PE/26/2023/INIT, rozporządzenie (UE) 2023/1805.

⁴³ P9 TA(2024)0025 – Opracowanie kompleksowej europejskiej strategii portowej.

⁴⁴ Szereg państw członkowskich UE (Chorwacja, Cypr, Francja, Grecja, Hiszpania, Malta, Słowenia i Włochy), a także Algieria, Egipt, Izrael, Liban, Libia, Maroko, Syria i Tunezja są uczestnikami Regionalnego Centrum Działań dla Katastrof Ekologicznych w Obszarze Morza Śródziemnego (REMPEC), zarządzanego przez Międzynarodową Organizację Morską (IMO) i działającego w ramach konwencji barcelońskiej zarządzanej przez UNEP.

zawieranymi na szczeblu UE z partnerami z południowego regionu Morza Śródziemnego oraz wspieranie jednolitego afrykańskiego rynku transportu lotniczego.

- **Wspieranie projektów mobilności miejskiej i wiejskiej przy wykorzystaniu wiedzy specjalistycznej i technologii, którymi dysponuje UE** w celu uzupełnienia działań podejmowanych w zakresie transportu multimodalnego poprzez wdrożenie koncepcji węzłów miejskich TEN-T⁴⁵ oraz propagowanie zrównoważonego rozwoju – z uwzględnieniem przystosowywania się do zmiany klimatu i łagodzenia jej skutków – oraz zwiększania jakości życia w szybko rozwijających się miastach regionu śródziemnomorskiego.

II.8. Kształtowanie polityki opartej na dowodach i dzielenie się wiedzą

Nadal kluczowe znaczenie ma propagowanie kształtowania polityki opartej na dowodach i dzielenia się wiedzą. W szczególności unijny system Copernicus oferuje usługi w zakresie stanu środowiska Ziemi na zasadach pełnego, wolnego i otwartego dostępu do danych, a tym samym można go wykorzystać do podejmowania decyzji w oparciu o dowody. Ponadto zasadnicze znaczenie dla podejmowania decyzji i kształtowania polityki opartej na dowodach ma dostępność odpowiednich i porównywalnych oficjalnych statystyk i danych.

Wymiana wiedzy i statystyki jako podstawa lepszego podejmowania decyzji

Inicjatywa ma na celu poprawę wymiany statystyk, wiedzy i danych między UE a partnerami z południowego regionu Morza Śródziemnego, w szczególności poprzez:

- **Stworzenie mechanizmu ad hoc** służącego do wymiany informacji i oceny transgranicznych skutków odpowiednich przepisów.
- **Dalsze rozwijanie współpracy** z krajowymi urzędami statystycznymi państw południowego regionu Morza Śródziemnego w celu **dostarczania odpowiednich i porównywalnych oficjalnych statystyk i danych** dotyczących obszarów objętych trzema filarami paktu.
- Wymiana najlepszych praktyk i doświadczeń z **wykorzystaniem nowych źródeł danych i nowoczesnych technologii, w tym AI**, w celu opracowania nowych analiz statystycznych i odpowiednich narzędzi statystycznych.
- **Wspieranie innowacji w sektorze publicznym** poprzez wykorzystanie dostępnych danych i informacji z unijnych systemów kosmicznych w procesie podejmowania opartych na dowodach decyzji w wielu obszarach objętych paktem.

III. Bezpieczeństwo, gotowość i zarządzanie migracjami

Wspólna przestrzeń śródziemnomorska mierzy się z wyzwaniami związanymi z bezpieczeństwem, zagrożeniami naturalnymi i spowodowanymi przez człowieka, nielegalną migracją i zarządzaniem granicami. Brak stabilności w regionalnych obszarach znajdujących

⁴⁵ Koncepcja węzłów miejskich TEN-T zapewnia 1) uznanie ważnej roli miast w całej sieci transportowej, 2) opracowanie planów zrównoważonej mobilności miejskiej dla obszaru funkcjonalnego wokół miast, 3) gromadzenie danych na temat bezpieczeństwa, zrównoważonego rozwoju i dostępności oraz 4) budowę multimodalnych węzłów.

się pod szczególną presją migracyjną wywołuje poczucie zagrożenia, co stanowi element osłabiający odporność społeczeństw.

Rosnąca presja migracyjna na granicach, przestępczość transgraniczna i wspólne wyzwania związane z nielegalną migracją wzdłuż kluczowych szlaków wymagają skoordynowanych działań nastawionych na zwalczanie przemytu ludzi i handlu ludźmi, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpiecznych, uporządkowanych i opartych na prawach podejść zapewniających ochronę praw migrantów i uchodźców oraz propagowania korzystania z legalnych dróg migracji, natomiast znalezienie rozwiązania tych wzajemnie powiązanych kwestii wymaga trwałej współpracy w celu wspierania stabilności i dobrobytu w całym regionie.

III.1. Pokój i bezpieczeństwo

Międzynarodowy porządek oparty na zasadach poddawany jest poważnym próbom. Oprócz tradycyjnych zagrożeń, takich jak terroryzm i brutalny ekstremizm oraz przestępczość zorganizowana, pojawiają się nowe zagrożenia transgraniczne, takie jak manipulowanie informacjami w sieci oraz zagraniczne manipulacje informacjami i ingerencje w informacje – często w ramach szerszych kampanii hybrydowych – czy radykalizacja osób nieletnich i młodych dorosłych. Coraz większa eksploatacja przestrzeni morskiej ujawnia nowe podatności na zagrożenia, czy to ze względu na ryzyko związane z niespełniającymi norm praktykami żegludgowymi, czy też z uwagi na coraz większe znaczenie infrastruktury morskiej.

Zagrożenia te należą do **najpoważniejszych i najbardziej złożonych wspólnych wyzwań w zakresie bezpieczeństwa**. UE i partnerzy z południowego regionu Morza Śródziemnego muszą ściślej współpracować ze sobą i budować odporność, również zgodnie ze zobowiązaniami wynikającymi ze strategii Unii Europejskiej w zakresie bezpieczeństwa morskiego⁴⁶.

Pakt będzie miał na celu osiągnięcie **wspólnego rozumienia regionalnego i międzynarodowego krajobrazu bezpieczeństwa**, wspieranie współpracy, w tym w obszarach takich jak zapobieganie terroryzmowi i brutalnemu ekstremizmowi oraz zwalczanie tych zjawisk, omijanie unijnych sankcji, bezpieczeństwo morskie, odporność infrastruktury krytycznej, zagrożenia hybrydowe i cyberbezpieczeństwa, zagraniczne manipulacje informacjami i ingerencje w informacje, budowanie zdolności obronnych, mediacja pokojowa i rozwiązywanie konfliktów.

W regionie Morza Śródziemnego misje i operacje cywilne i wojskowe UE prowadzone w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony (WPBiO), w szczególności operacja IRINI i misja Unii Europejskiej dotycząca pomocy w zintegrowanym zarządzaniu granicami w Libii (EUBAM Libya), odgrywają kluczową rolę we wspieraniu współpracy z Libią, zwiększaniu stabilności w regionie, egzekwowaniu nałożonego przez ONZ embargo na broń nałożonego na Libię, zwalczaniu nielegalnego handlu i przemytu ludzi. Nieco dalej od Morza

⁴⁶ [Strategia bezpieczeństwa morskiego – Komisja Europejska.](#)

Śródziemnego UE wspiera swoich partnerów w tym regionie poprzez kolejne misje cywilne i wojskowe prowadzone w ramach WPBiO⁴⁷.

Inicjatywa EU-Med na rzecz pokoju i bezpieczeństwa

Inicjatywa będzie wspierać skoordynowane podejście do konkretnych zagadnień związanych z pokojem i bezpieczeństwem, w szczególności przez:

- **Utworzenie regionalnego forum dla UE i krajów południowego regionu Morza Śródziemnego poświęconego pokojowi i bezpieczeństwu.** Forum mogłoby zapewnić nieformalne ramy dla wspierania wspólnej regionalnej orientacji sytuacyjnej, wymiany poglądów i koordynowania podejść do kwestii będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, takich jak sytuacja w zakresie bezpieczeństwa w regionie oraz odpowiednie działania na rzecz pokoju i bezpieczeństwa, w tym mediacja pokojowa, a także dla określenia potencjalnego wsparcia w celu wzmocnienia zdolności partnerów.
- **Rozwijanie specjalnych dialogów i konsultacji na temat pokoju, bezpieczeństwa i obrony z partnerami z południowego regionu Morza Śródziemnego.**
- **Zbadanie potencjalnych możliwości zaangażowania partnerów z południowego regionu Morza Śródziemnego w misje i operacje WPBiO, w szczególności poprzez nowe umowy w sprawie ram udziału⁴⁸.**
- **Wzmocnienie zdolności partnerów, w tym poprzez środki pomocy w ramach Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju (EPF), oraz dalsza koordynacja i synergia z działaniami Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO) na rzecz budowania zdolności, w poszanowaniu autonomii podejmowania decyzji przez EU i NATO.**
- **Szkolenia prowadzone pod auspicjami Europejskiego Kolegium Bezpieczeństwa i Obrony, np. z zakresu zmiany klimatu i środowiska oraz pokoju, bezpieczeństwa i obrony.**
- **Poszerzenie wykorzystania zestawu narzędzi wywiadu ze źródeł jawnych do wykrywania i analizowania dezinformacji dotyczącej tożsamości w zagranicznych manipulacjach informacjami i ingerencjach w informacje⁴⁹ oraz poprawienie orientacji sytuacyjnej w celu lepszego uwzględnienia specyfiki zagranicznych manipulacji informacjami i ingerencji w informacje w tym regionie.**
- **Nawiązanie dialogu z partnerami z południowego regionu Morza Śródziemnego na temat bezpieczeństwa kabli podmorskich, zgodnie z planem działania UE na**

⁴⁷ Są to m.in. EUNAVFOR ATALANTA i EUNAVFOR ASPIDES na Morzu Czerwonym, misja doradcza Unii Europejskiej na rzecz reformy sektora bezpieczeństwa w Iraku (EUAM Iraq), Misja Unii Europejskiej ds. Szkolenia i Kontroli na przejściu granicznym w Rafah (EU BAM Rafah) oraz Misja Policyjna Unii Europejskiej na Terytoriach Palestyńskich (EUPOL COPPS).

⁴⁸ Umowy te określają warunki udziału państw spoza UE w operacjach zarządzania kryzysowego prowadzonych przez UE oraz stosunki łączące te państwa z UE podczas wykonywania misji i operacji.

⁴⁹ [Jak wykrywać i analizować dezinformację dotyczącą tożsamości/zagraniczne manipulacje informacjami i ingerencje w informacje: Praktyczny przewodnik po prowadzeniu dochodzeń z wykorzystaniem wywiadu ze źródeł jawnych | ESDZ.](#)

rzecz bezpieczeństwa kabli⁵⁰, który uwzględnia działania w zakresie wykrywania, reagowania i naprawy.

- **Zacieśnienie współpracy w sprawie zagrożeń bezpieczeństwa morskiego**, takich jak żegluga niespełniająca norm i ryzykowne praktyki nawigacyjne, w tym współpracy w ramach Międzynarodowej Organizacji Morskiej.
- **Zintensyfikowanie wymiany i współpracy** w kwestiach zapobiegania brutalnemu ekstremizmowi w ramach odpowiednich inicjatyw globalnych, w tym w ramach **unijnego centrum wiedzy w zakresie zapobiegania radykalizacji postaw**.
- **Ułatwianie międzyregionalnej wymiany** między UE a południowym regionem Morza Śródziemnego w kwestiach cybernetycznych i zdrowotnych.
- **Zacieśnienie współpracy z organami krajowymi** przez przeciwdziałanie obchodzeniu sankcji oraz zagrożeniom morskim, środowiskowym i zagrożeniom w zakresie konkurencji stwarzanym przez żeglugę niespełniającą norm i ryzykowne praktyki nawigacyjne.

III.2. Zwiększenie gotowości regionalnej

Budowa bezpiecznej wspólnej przestrzeni śródziemnomorskiej wymaga **zwiększenia gotowości regionu zarówno na klęski żywiołowe, jak i zagrożenia spowodowane przez człowieka**. Oczekuje się, że w regionie, w którym ocieplenie następuje o 20 % szybciej niż wynosi średnia dla świata, zmiana klimatu pogorszy obecny krajobraz ryzyka, działając jako czynnik zwielokrotniający zagrożenia i prowadząc do częstszych i poważniejszych klęsk żywiołowych, które mają wpływ zarówno na środowisko, jak i na systemy społeczno-gospodarcze, w szczególności zagrażając społecznościom nadbrzeżnym i wyspiarskim.

Pożary lasów, susze, niedobór wody, a także powodzie i ekstremalne zdarzenia pogodowe już teraz mają wpływ na zdrowie gleby i bezpieczeństwo żywnościowe, które są kluczowymi czynnikami stabilności politycznej i spójności społecznej w regionie. Innowacyjne rolnictwo odgrywa ważną rolę w lepszym przygotowaniu się na klęski żywiołowe i zagrożenia spowodowane przez człowieka.

Ryzyko zagrożeń związanych ze zdrowiem uzmysławia kluczowe znaczenie wzmocnienia środków bezpieczeństwa zdrowotnego w celu zapewnienia odporności na pojawiające się zagrożenia. W tym kontekście, oprócz budowania kultury gotowości już na etapie projektowania, priorytetem pozostaje zwiększenie zdolności partnerów publicznych i prywatnych do reagowania na nieoczekiwane zdarzenia – jak również zacieśnienie współpracy między tymi partnerami – i lepsze zapobieganie ekstremalnym warunkom pogodowym, w tym powodziom i suszom, oraz wzmocnienie wspólnych mechanizmów reagowania na nie, zgodnie z niedawno przyjętą strategią na rzecz unii gotowości⁵¹. Zgodnie z podejściem obejmującym całą administrację rządową i całe społeczeństwo skuteczna decentralizacja i powiązania z władzami lokalnymi, wraz z aktywnym udziałem organizacji społeczeństwa obywatelskiego, mają zasadnicze znaczenie dla zapewnienia szybkiej reakcji, wykorzystania wiedzy lokalnej i wspierania odporności społeczności lokalnych.

⁵⁰ JOIN(2025) 9.

⁵¹ JOIN(2025) 130.

Gotowość na wypadek klęsk żywiołowych w regionie Morza Śródziemnego

Inicjatywa ma na celu poprawę gotowości regionalnej i wzmocnienie zdolności reagowania w całej wspólnej przestrzeni śródziemnomorskiej dzięki podejściu uwzględniającemu wszelkie zagrożenia. Cel ten zostanie osiągnięty w szczególności przez:

- **Wspieranie rozwoju systemu wczesnego ostrzegania o wszelkich zagrożeniach** w oparciu o istniejące narzędzia (np. usługa programu Copernicus w zakresie zarządzania kryzysowego) zgodnie z inicjatywą „Wczesne ostrzeżenie dla wszystkich” oraz celami Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności w zakresie odporności na klęski i katastrofy powiązanych ze strategiami działań wyprzedzających.
- **Wspieranie gotowości w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego** w oparciu o model europejskiego mechanizmu gotowości i reagowania na kryzysy związane z bezpieczeństwem żywnościowym⁵².
- **Wzmocnienie istniejących dwustronnych dialogów na temat polityki rolnej** oraz ustanowienie nowych dialogów dotyczących polityki rolno-spożywczej z partnerami z południowego regionu Morza Śródziemnego zgodnie z wizją dla rolnictwa i żywności⁵³.
- **Wzmocnienie efektu synergii w dziedzinie gotowości na wypadek klęsk żywiołowych** z inicjatywą UE w zakresie centrów doskonałości ds. substancji chemicznych, biologicznych, radiologicznych i jądrowych poprzez szkolenia i ćwiczenia symulacyjne, wymianę najlepszych praktyk i zwiększanie świadomości.
- **Poszerzenie współpracy w dziedzinie ochrony ludności** poprzez wykorzystanie istniejących inicjatyw regionalnych oraz programów współpracy Interreg⁵⁴. **Nowe europejskie centrum ochrony przeciwpożarowej z siedzibą na Cyprze** również będzie wspierać sąsiadów z regionu⁵⁵.
- **Badanie możliwości oferowanych przez tworzenie modeli AI** w zakresie gotowości na wypadek klęsk żywiołowych, w szczególności **zwiększanie zdolności do zarządzania kryzysowego i reagowania kryzysowego** poprzez włączenie algorytmów AI do istniejących usług oraz opracowanie systemów wspomaganie decyzji dotyczących wielu zagrożeń w ramach porozumienia w sprawie sztucznej inteligencji na rzecz dobra publicznego⁵⁶.

III.3. Zarządzanie migracjami

⁵² [Zapewnienie światowych dostaw żywności i bezpieczeństwa żywnościowego – Komisja Europejska.](#)

⁵³ COM(2025) 75 final.

⁵⁴ [Strona główna – Program Interreg Euro-MED.](#)

⁵⁵ Istniejące inicjatywy regionalne to m.in. wykorzystanie doświadczeń ze współpracy w dziedzinie gaszenia pożarów nawiązanej między Cyprzem, Jordanią i Egiptem. W orędziu o stanie Unii w 2025 r. przewodnicząca Komisji Ursula von der Leyen zaproponowała utworzenie nowego europejskiego centrum gaszenia pożarów.

⁵⁶ Na przykład algorytmy sztucznej inteligencji mogłyby zostać zintegrowane z europejskim systemem informacji o pożarach lasów i globalnym systemem informacji o pożarach lasów. [AI dla dobra publicznego | Kształtowanie cyfrowej przyszłości Europy.](#)

Migracja to element globalnej rzeczywistości. Zarządzanie nią jest wspólnym obowiązkiem wymagającym ścisłej współpracy oraz **kompleksowego podejścia uwzględniającego całe szlaki migracyjne, które jest oparte na prawach**, zgodnie z zewnętrznym wymiarem paktu o migracji i azylu⁵⁷. Obejmuje to usprawnienie zarządzania migracją, lepsze zarządzanie granicami, zapobieganie nielegalnym wyjazdom, wspieranie działań na rzecz zwalczania przemytu migrantów i handlu ludźmi, a także wspieranie legalnej migracji i mobilności, zgodnie z prawem międzynarodowym i prawami człowieka. Integralną częścią tego podejścia jest również ułatwianie skutecznych powrotów, readmisji i reintegracji, a także wspieranie działań przesiedleńczych i opracowanie rozwiązań zapewniających ochronę migrantów, uchodźców i osób ubiegających się o azyl wzdłuż tych szlaków. Ponieważ władze lokalne i społeczności przyjmujące jako pierwsze podejmują tę pracę, konieczne jest wzmocnienie ich zdolności w tej dziedzinie, w tym poprzez wspieranie organizacji międzynarodowych, takich jak UNHCR i IOM.

Wdrażanie w zarządzaniu migracjami podejścia uwzględniającego całe szlaki migracyjne

Inicjatywa będzie wspierać wspólne podejście w kwestii szlaków migracyjnych prowadzących do regionu Morza Śródziemnego i przez ten region. Wzmocni ona również i uzupełni współpracę dwustronną w dziedzinie migracji, w szczególności poprzez:

- **Wzmocnienie zdolności do odpowiedniego zarządzania migracją i lepszego radzenia sobie z konsekwencjami i wyzwaniem dla społeczności lokalnych.** Ścisła współpraca z odpowiednimi podmiotami doprowadzi do zwiększenia zdolności do zapobiegania kryzysom migracyjnym i reagowania na nie poprzez opracowanie systemów wczesnego ostrzegania, narzędzi monitorowania ryzyka i planów ewentualnościowych z udziałem wielu zainteresowanych stron.
- **Zwiększenie liczby dobrowolnych powrotów na godnych warunkach i reintegracja** migrantów przybywających z krajów partnerskich z południowego regionu Morza Śródziemnego w ich krajach pochodzenia.
- **Zacieśnienie współpracy w zakresie skutecznych powrotów i readmisji** osób nielegalnie przebywających w UE.
- Zacieśnianie współpracy w zakresie zapobiegania nielegalnej migracji, zwalczania przemytu migrantów i handlu ludźmi poprzez **partnerstwa operacyjne** i odpowiednie projekty, w tym w ramach **światowego sojuszu**⁵⁸.
- **Organizowanie regionalnych kampanii przekazujących informacje na temat procedur wydawania wiz krótkoterminowych** w celu ograniczenia utrudnień i ułatwienia wydawania wiz, z udziałem państw członkowskich UE wydających wizy w zainteresowanych krajach partnerskich z południowego regionu Morza Śródziemnego.
- **Zwiększenie skali partnerstw w zakresie talentów**⁵⁹ i **uruchomienie unijnej puli talentów** w celu ułatwienia powiązań między pracodawcami z UE a osobami

⁵⁷ COM(2024) 251.

⁵⁸ [Call to Action on a Global Alliance to Counter Migrant Smuggling](#) [Wezwanie do działania w ramach światowego sojuszu na rzecz przeciwdziałania przemytowi migrantów].

⁵⁹ Już uruchomiono w Maroku, Tunezji i Egipcie.

poszukującymi pracy z krajów partnerskich, m.in. poprzez ułatwienie wydawania wiz studentom, pracownikom wykwalifikowanym, naukowcom i pracownikom akademickim.

- **Zwiększenie przestrzeni ochrony** migrantów wymagających szczególnego traktowania, osób ubiegających się o azyl i uchodźców w południowym regionie Morza Śródziemnego zgodnie ze zobowiązaniami międzynarodowymi, w szczególności przez **nowy regionalny projekt ochrony na rzecz południowego regionu Morza Śródziemnego**, który będzie wspierał wymianę dobrych praktyk w konkretnych kwestiach związanych z ochroną.
- **Wspieranie dobrowolnych działań państw członkowskich w zakresie przesiedleń i przyjęć ze względów humanitarnych.**

III.4. Egzekwowanie prawa, współpraca sądowa i bezpieczeństwo granic

Skuteczna, oparta na prawach i zintegrowana współpraca śródziemnomorska w zakresie zarządzania granicami oraz działania poszukiwawczo-ratownicze mają kluczowe znaczenie dla przekształcania granic w bezpieczniejsze obszary i bramy do dobrobytu i bezpieczeństwa ludzi.

Zwiększenie współpracy i wymiany informacji w oparciu o działania prowadzone w ramach **światowego sojuszu na rzecz przeciwdziałania przemytowi migrantów** będzie miało na celu harmonizację podejścia do ochrony granicy i nadzoru morskiego, a także kontroli na przejściach granicznych i podczas kontroli celnych. Ta zwiększona współpraca i wymiana danych wywiadowczych usprawni również koordynację między instytucjami egzekwowania prawa na granicach w celu zintensyfikowania walki z siatkami przestępczymi zajmującymi się przemytem migrantów i handlem ludźmi oraz zapobiegania przemieszczaniu się osób, które mogą stanowić zagrożenie bezpieczeństwa.

UE i partnerzy z południowego regionu Morza Śródziemnego prowadzą szeroko zakrojoną współpracę mającą na celu poprawę zdolności partnerów do skutecznego zarządzania granicami. Coraz bardziej transgraniczny i globalny charakter zagrożeń bezpieczeństwa, spotęgowany przez szybko rozwijającą się technologię, wymaga wzmocnionej i skuteczniejszej współpracy. Inicjatywa ma na celu powstrzymanie i zwalczanie nielegalnej działalności, zapewnienie bezpiecznego i zabezpieczonego środowiska oraz ochronę osób i towarów we wspólnej przestrzeni śródziemnomorskiej.

Bezpieczne granice

Inicjatywa wprowadzi wspólne podejście do zintegrowanego zarządzania granicami i bezpieczeństwa, w szczególności poprzez:

- **Wzmocnienie zdolności instytucjonalnych i operacyjnych w zakresie zarządzania granicami**, przy jednoczesnym zapewnieniu zgodności ze standardami praw człowieka, poprzez ukierunkowaną pomoc techniczną i tworzenie synergii z istniejącymi programami. Pomoc ta będzie obejmować wsparcie dla działań prowadzących do budowania zdolności oraz opracowywania, na zasadzie współpracy, obowiązujących procedur działania.
- **Wybór do realizacji, w oparciu o powyższe działania i wymiany, projektów pilotażowych w małej i średniej skali**, które mogłyby potencjalnie przekształcić się w projekty długoterminowe.
- **Wyrównanie standardów i dokonywanie odpraw celnych** z wykorzystaniem cyfryzacji w celu zmniejszenia zatorów komunikacyjnych i skrócenia czasu transportu.
- **Zwiększanie wiedzy i dzielenie się nią**, np. w drodze wykorzystania unijnego wspólnego mechanizmu wymiany informacji dla obszarów morskich, rozpoczynając od wizyt studyjnych i wymian organizowanych dla kadr zarządzających średniego i wysokiego szczebla w organach zarządzania granicami.
- **Wspieranie współpracy między strażą graniczną i przybrzeżną w regionie Morza Śródziemnego** w celu wzmocnienia budowania zdolności i umiejętności radzenia sobie z różnymi sytuacjami na morzu przez optymalizację wykorzystania Śródziemnomorskiego Forum Funkcji Straży Przybrzeżnych oraz innych mechanizmów i forów współpracy między UE a południowym sąsiedztwem.
- **Wspieranie negocjacji i wdrażania ustaleń roboczych** między Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej („Frontex”) a organami zarządzania granicami partnerów z południowego regionu Morza Śródziemnego.

Przestępczość nie zna granic. Zasadnicze znaczenie dla walki z korupcją, międzynarodową przestępczością zorganizowaną i terroryzmem ma zapewnienie zbiorowej i skoordynowanej reakcji. Ścisła współpraca sądowa i organów egzekwowania prawa ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia odpowiednich dochodzeń i skutecznego ścigania przestępstw. Taka współpraca wymaga solidnych ram ochrony danych osobowych, praw procesowych i kompleksowych ram wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. Podjęto już różne działania wspierające współpracę policyjną i sądową w tym regionie. Niemniej jednak zamknięcie luki między budowaniem zdolności, współpracą i wymiernymi wynikami operacyjnymi pozostaje istotnym wyzwaniem, które wymaga dalszej konwergencji celów. Do rozwiązania tego problemu niezbędne jest wzmocnienie współpracy oraz wymiana informacji, wiedza specjalistyczna i wczesne ostrzeżenie w relacjach między UE a naszymi partnerami z południowego regionu Morza Śródziemnego w celu zwiększenia gotowości do reagowania na tendencje przestępczości narkotykowej i zacieśnienia współpracy operacyjnej z Morskim Centrum Analiz i Operacji ds. Zwalczania Narkotyków przy zwalczaniu nielegalnego obrotu środkami odurzającymi.

MED-OP: Współpraca sądowa i współpraca organów egzekwowania prawa

Inicjatywa ta będzie miała na celu wzmocnienie naszej wspólnej reakcji podczas walki z poważną i zorganizowaną przestępczością oraz terroryzmem poprzez zacieśnienie współpracy w zakresie egzekwowania prawa i współpracy sądowej. Przyczyni się to do zwiększenia zbieżności norm w całym regionie, aby umożliwić współpracę operacyjną i zapewnić silniejsze gwarancje dla obywateli i ich praw. Cel ten zostanie osiągnięty w szczególności przez:

- **Zorganizowanie dialogu regionalnego na temat bezpieczeństwa wewnętrznego**, który ma być regularnie zwoływany przez wysokich rangą urzędników ds. polityki bezpieczeństwa ze wspólnej przestrzeni śródziemnomorskiej, na wzór unijnego Stałego Komitetu Współpracy Operacyjnej w zakresie Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Prace w ramach dialogu regionalnego powinny doprowadzić do przyjęcia planu współpracy operacyjnej w obszarach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, który będzie okresowo aktualizowany.
- **Kierowanie wspólnymi działaniami** mającymi na celu zwalczanie poważnej i zorganizowanej przestępczości oraz terroryzmu, w tym przy wsparciu państw członkowskich UE i unijnych agencji, poprzez:
 - dążenie do osiągnięcia zbieżności celów i kluczowych reform w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i ochrony danych, w tym poprzez specjalną pomoc techniczną;
 - wyeliminowanie kluczowych luk w szkoleniach operacyjnych;
 - organizowanie regularnych dialogów ekspertów;
 - przeprowadzanie wizyt studyjnych i delegowanie w charakterze krótkoterminowych ekspertów krajowych;
 - korzystanie ze specjalnej pomocy technicznej.
- **Wspieranie negocjacji i wdrażania umów międzynarodowych i uzgodnień roboczych**, w tym z Europolem, CEPOL-em, Eurojustem i Prokuraturą Europejską.

3. WDRAŻANIE I MONITOROWANIE

Wdrażanie i monitorowanie paktu będzie nadzorowane przez **dwupoziomą strukturę na szczeblu UE i na szczeblu eurośródziemnomorskim**.

Na **szczeblu UE** służby Komisji i Europejska Służba Działań Zewnętrznych zapewnią koordynację i nadzór techniczny nad wdrażaniem paktu. Dyskusje na temat wdrażania paktu będą odbywać się co pół roku na forum **Rady do Spraw Zagranicznych** w oparciu o aktualne informacje na temat wdrażania przedstawione przez Komisję i wysokiego przedstawiciela. Dyskusje te umożliwią przygotowanie **corocznego posiedzenia ministerialnego UE-południowe sąsiedztwo**.

Parlament Europejski będzie regularnie informowany przez swoje odpowiednie komisje i delegacje międzyparlamentarne. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny i Komitet Regionów będą również na bieżąco informowane. Eurośródziemnomorskie Zgromadzenie Samorządów Lokalnych i Regionalnych posłuży jako główny instytucjonalny kanał zaangażowania regionalnego i lokalnego.

Na **szczeblu eurośródziemnomorskim** wspólna grupa urzędników wyższego szczebla będzie zbierać się dwa razy w roku w celu monitorowania wdrażania paktu na podstawie specjalnego **planu działania**. Grupa zgromadzi przedstawicieli Unii Europejskiej i partnerów z południowego regionu Morza Śródziemnego. Grupa zajmie się również przygotowaniem **corocznego posiedzenia ministerialnego UE-południowe sąsiedztwo**. W stosownych przypadkach do udziału w dyskusjach grupy można zaprosić inne podmioty, np. krajowe i międzynarodowe instytucje finansowe, przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, a także przedstawicieli innych państw i organizacji międzynarodowych.

Inicjatywy zaproponowane w ramach paktu zostaną włączone do **specjalnego planu działania**, w którym zostaną określone kraje uczestniczące w danej inicjatywie i zainteresowane nią strony. Realizacja planu działania będzie oceniana wspólnie. Będzie to żywy dokument i z czasem będą dodawane nowe inicjatywy.

Wstępny plan działania przedstawią w pierwszym kwartale 2026 r. służby Komisji i Europejska Służba Działań Zewnętrznych w ramach wspólnej grupy na szczeblu urzędników wyższego szczebla i będzie on na bieżąco aktualizowany i poddawany wspólnemu przeglądowi.

Unia dla Śródziemnomorza ma doświadczenie w budowaniu sieci regionalnych i kierowaniu projektami przewodnimi. Korzystając z uprawnień do organizowania spotkań, Unia dla Śródziemnomorza będzie wspierać wspólne posiedzenia grupy, a także będzie partnerem we wdrażaniu paktu⁶⁰, w tym poprzez posiedzenia ministerialne w jej ramach.

Zgromadzenie Parlamentarne Młodzieży na rzecz Morza Śródziemnego dostarczy ważnych informacji dotyczących wdrażania i rozwoju inicjatyw w ramach paktu. Jednocześnie **organizowane będą regularne dialogi z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego**, w tym ze środowiskiem akademickim, naukowcami, podmiotami społecznymi, kulturalnymi i gospodarczymi, a także ze środowiskiem biznesowym.

4. WNIOSKI

Proponuje się, aby do **zatwierdzenia paktu na szczeblu politycznym przez UE wraz z partnerami z południowego regionu Morza Śródziemnego doszło w listopadzie 2025 r.** z okazji 30. rocznicy deklaracji barcelońskiej.

Dzięki paktowi będziemy kształtować naszą wspólną przyszłość w duchu partnerstwa i współodpowiedzialności, rozwijając **bardziej zintegrowaną, odporną i bezpieczną wspólną przestrzeń śródziemnomorską**.

⁶⁰ Unia dla Śródziemnomorza dysponuje wiedzą specjalistyczną w konkretnych dziedzinach, takich jak edukacja, zatrudnienie i rozwój gospodarczy, woda, środowisko i niebieska gospodarka; zarządzanie kryzysowe i ochrona ludności.